

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΤΗΣ ΡΑΨΑΝΗΣ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Τα έθιμα του δωδεκαήμερου. (25 Δεκ.-5 Ιανουαρίου)

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Αν και στη Ραψάνη, λόγω της αστικοποίησης της κωμόπολης, χάθηκαν σχετικά ενωρίς τα έθιμά της, διατηρήθηκαν, ωστόσο, μέχρι πρότινος μερικά από τα βασικά έθιμα του δωδεκαήμερου. Έτσι στις 24 Δεκεμβρίου, παραμονή των Χριστουγέννων, τα χαράματα τα παιδιά (αγόρια κατά κανόνα) έβγαιναν στους δρόμους παρέες παρέες, από σπίτι σε σπίτι, και με τις κλούτσες ανά χείρας τραγουδούσαν τα κόλιντα ¹.Ήταν εφοδιασμένα με τις κλούτσες, μακριά ξύλινα μπαστούνια με το διχάλι στο κάτω μέρος για να κρατούν τις κολούρες, στέκονταν κάτω από τα παράθυρα ή τα μπαλκόνια των σπιτιών και τραγουδούσαν:

Κόλιντα κόλιντα θεια δόμ' μια κλούρα,

κι άμα δε μι δόϊσ'θα σι κόψου μι 'ν τσικούρα.

Άντι θεια κρύουσα μεσ' στου φούρνου τρύπουσα.

Η νοικοκυρά τους ανοίγει και περνάει στην κλούτσα του καθενός μία κολούρα. Οι κολούρες, που τις ζύμωναν οι νοικοκυρές από την προηγούμενη μέρα, ήταν από καθάριο αλεύρι. Όποιο παιδί μάζευε τις περισσότερες κολούρες καμάρωνε γι αυτό και το θεωρούσε παλικαριά.

Τα «κόλιντα» από τον Γιάννη Χρυσικό

Εκείνο το βράδυ, στις 23 Δεκεμβρίου έπρεπε να κοιμηθούμε νωρίς.Γιατί τα ξημερώματα, δυο-τρεις ώρες προτού χαράξει η αυγή,εμείς οι μικροί θα βγαίναμε στη «γύρα να φωνάξουμε τα κόλιντα».Σηκώνουνταν μαζί με μας κι οι μανάδες μας για να μας ντύσουν καλά κι ύστερα να ζυμώσουν μάνι μάνι το ζυμάρι το ζυμάρι για τα σπιτίσια κουλούρια , που τα έψηναν στο τηγάνι.....

*Εμείς οι λιλλιπούττειοι άρχοντες της νύχτας, χωρισμένοι σε μικρές ομάδες και κρατώντας ένα ραβδί πουπάνα από την άκρη του είχε μια διχάλα, παίρναμε με τη σειρά τις γειτονιές. Στο ραβδί αυτό θα περνούσαμε τα **κουλούρια**.Δεν ξέρω γιατί την ονομάζαμε **κλούτσα**. Με τις μυτούλες υγρές και κατακόκκινες από το κρύο, με τ' αυτιά παγωμένα και τα χέρια ξυλιασμένα, παρεούλες παρεούλες ανηφορίζαμε και κατηφορλιζαμε τα καλνερίμια και σταματούσαμε έξω από τα σπίτια που είχαν φως.Και τότε μ' ένα στόμα ξεφωνίζαμε:*

“Κόλιντα κόλιντα, θειά δό μ' μιαμ κλούρα»

¹. Κόλιντα ή κόλιντρα> κάλαντα> λατ. Kalendae.

Και ξανά και ξανά. Ωσπου ν'ακούσουμε να τραβιέται ο μάνταλος πίσω από την αμπαρωμένη πόρτα. Και καθώς η «θειά», αργούσε και το ψυχρό ξεροθόρι σφύριζε και πάγωνε τα μάγουλά μας, ξαναρχλιζαμε:

«Κόλιντα κόλιντα, θειά δό μ' μιαν κλούρα»

«Άντι θεια κρύουσα μεσ' στου φούρνου τρύπουσα»

Κάποτα ακούγαμε από μέσα την ίδια στερεότυπη ερώτηση:

-Πόσα είστε γιε μ';

=-Τρία απαντούσαμε εμείς.

Κι ύστερα η «θειά» ξεπρόβαλλε στη μικρή πόρτα, ροδοκόκκινη από την πύρα του τζακιού, επιβλητική, με το τεράστιο πιστιμάλι της, σωστή ιέρεια και ταλετουργός και πρωταγωνίστρια του εθίμου. Ένα ένα παίρναμε την την «κλούρα», την περνούσαμε στο διχαλωτό ραβδί μας, λέγαμε «φχαριστούμι πολύ» και τραβούσαμε γι' άλλα σπίτια.

Ιωάννης Χρυσικός, «Τα κόλιντα και τα σούρβα στη Ραψάνη», περ.ΡΑΨΑΝΗ, Περίοδος Α', τεύχος 5, 1984, σ.10.

Τα το απόγευμα της ίδιας μέρας οι μαθητές (των μεγάλων τάξεων του δημοτικού σχολείου), χωρισμένοι σε ομάδες από το δάσκαλο, γύριζαν σ' όλο το χωριό και τραγουδούσαν τα κάλαντα των Χριστουγέννων. Οι σπιτονοικοκυρές το τοποθετούσαν τα χρήματα στον ειδικό κουμπαρά που έγραφε: ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ.

Τα κάλαντα των Χριστουγέννων

Καλήν εσπέρα άρχοντες αν είναι ο ορισμός σας

Χριστού τη θεία γέννηση να πω στ' αρχοντικό σας.

Χριστός γεννάται σήμεραν εν Βηθλεέμ τη πόλει

Οι ουρανοί αγάλλονται χαίρει η φύσις όλη..

.....

Την παραμονή των Χριστουγέννων οι άνδρες έσφαζαν τα γουρούνια και τις κότες. Έφτιαχναν τα λουκάνικα, τη λίγδα, το κρέας και τις τσιγαρίδες για τον τραχανά. Ανήμερα των Χριστουγέννων μετά την επιστροφή από την εκκλησία έστρωναν το χριστουγεννιάτικο τραπέζι και έτρωγαν την γεμιστή κότα.

Η ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Το πρωί της παραμονής του νέου έτους, το πρωί, τα παιδιά γύριζαν από τα σπίτι σε σπίτι και έλεγαν (τραγουδούσαν) τα *σούρβα*²:

Σούρβα σούρβα κι Άη Βασίλης θεια δόμ' πισκέσια.

Τα πισκέσια ήταν ξηροί καρποί : οι κουκόσιες (καρύδια), τα παστούλια (σύκα), τα ξυλοκέρατα (τα χαρούπια) και διάφορα άλλα γλυκά.

Τα «σούρβα» από τον Γιάννη Χρυσικό

Την παραμονή πάλι του νέου έτους ροβολούσαμε στα σοκάκια από τις 5 το πρωί. Βγαίναμε στη γύρα τα γειτονόπουλα, χωρισμένα σε μικρές ομάδες για τα «σούρβα». Αυτή τη φορά δεν κρατούσαμε διχάλα. Αρκεί να είχαμε μεγάλους «τσιόπηδες» (τσέπες) για να χωρούν πολλά πισκέσια ή να κουβαλούσαμε την πάνινη σάκκα του σχολείου. Τώρα, άλλαζε και το περιεχόμενο του ψαλμικού στίχου. Ανακατεύαμε ή μάλλον μνημονεύαμε και το όνομα του Άι- Βασίλη, ίσως γιατί είναι στενά δεμένο με τα δώρα των μικρών παιδιών.

«Σούρβα, Σούρβα κι Άι- Βασίλης ,θεά δός(ς) μ' πισκέσια !».

Κι έπαιρνε ο άνεμος του Δεκέμβρη την παγωμένη φωνούλα μας και την σκορπούσε στις γύρω γειτονιές, ενώ απ' εκεί ερχόταν ο απόηχος από άλλους νυχτερινούς τροβαδούρους στο ίδιο μοτίβο, χωρίς καμιά παραλλαγή.

«Σούρβα, Σούρβα κι Άι- Βασίλης ,θεά δός(ς) μ' πισκέσια !».

Τι είδους ήταν αυτά «τα πισκέσια» ; Το βασικότερο ήταν τα ξυλοκέρατα, τα γνωστά χαρούπια. Δεν τα πριτιμούσαμε, γιατί ποιοτικά ήταν τέτοια που δεν θα τα έτρωγαν ούτε και οι χοίροι που έβοσκε ο Άσωτος του Ευαγγελίου. Η προτίμησή μας ήταν στις «κουκόσιες» (καρύδια), στα στεγνά σύκα που ήταν αλευρισμένα και πασπαλισμένα με ρίγανη ή κάτι άλλο.

.....
.....»

Ιωάννης Χρυσικός, «Τα κόλιντα και τα σούρβα στη Ραψάνη», περ.ΡΑΨΑΝΗ, Περίοδος Α', τεύχος 5, 1984, σ.10- 11

Το απόγευμα της ίδιας μέρας τα παιδιά έφτιαχναν το «φανάρι», του οποίου ο σκελετός αποτελείτο από καλάμια, το οποία έντυναν με χρωματιστό χαρτί. Και επειδή, εκτός των άλλων, έλειπαν οι κολλητικές ουσίες τα παιδιά χρησιμοποιούσαν απλό ζυμάρι. Στη συνέχεια με το «φανάρι» ανά χείρας γύριζαν στο χωριό τραγουδώντας τα πρωτοχρονιάτικα κάλαντα. Οι νοικοκυρές έδιναν παράδες, αλλά και ξηρούς καρπούς.

Τα κάλαντα την παραμονή της Πρωτοχρονιάς

Αρχιμηνιά κι αρχή χρονιά,

² . σούρβα (σόρβος και σούρβος) Οι εδώδιμοι καρποί.

ψηλή μου δεντρολιβανιά
κι αρχή καλός μας χρόνος,
εκκλησιά με τ' άγιο θρόνος.
Εκεί που βγήκε ο Χριστός,
άγιος και πνευματικός,
στη γη να περπατήσει
και να μας καλοκαρδίσει.
Άγιος Βασίλης έρχεται
και δε μας καταδέχεται
από την Καισαρεία,
σεις αρχόντισσα κυρία.
Κρατάει κόλλα και χαρτί,
χαρτί και καλαμάρι
δες και με (δεις) το παλικάρι.
Σ' αυτό το σπίτι που 'ρθαμε
πέτρα να μη ραγίσει
κι ο νοικοκύρης του σπιτιού
χρόνους πολλούς να ζήσει
και να μας ευχαριστήσει.

Ανήμερα την Πρωτοχρονιά, και μετά τη θεία λειτουργία, τα παιδιά περιέρχονταν τα εορτάζοντα σπίτια και τραγουδούσαν:

Άγιος Βασίλης έρχεται Γενάρης ξημερώνει.

Βασίλη μ' πούθε έρχεσαι και πούθε κατεβαίνεις ;

Από την πόλη έρχομαι

Η βασιλόπιτα

Κύριο γεύμα το μεσημέρι της Πρωτοχρονιάς ήταν η βασιλόπιτα. Η βασιλόπιτα γινόταν με κρέας, πολλές φορές η συνταγή συμπληρώνονταν και με τραχανά. Εκτός από το φλουρί (νόμισμα) οι νοικοκυρές έβαζαν το άχυρο (για τα ζωντανά),ένα κοτσάνι από πουρνάρι (για

τα σπαρτά),ένα κοτσάνι κληματόβεργας (για το αμπέλι), ένα κοτσάνι μουριάς(για το μεταξοσκώληκα).

Τα Φώτα

Την παραμονή των Φώτων (5 Ιανουαρίου) οι γυναίκες σηκώνονταν νωρίς και καθάριζαν όλο το σπίτι για να περάσει ο παπάς με τον αγιασμό. Μετά τη θεία λειτουργία ο παπάς περνούσε απ' όλα τα σπίτια και τα «φώτιζε» για να φύγουν τα ζούζουλα και οι καλικάντζαροι. Είναι η τελευταία ημέρα του δωδεκαήμερου . Κάθε νοικοκυρά έριχνε για το φώτισμα μέσα στο δοχείο με το αγίασμα *παράδες* και στο καλάθι που κρατάει ένα παιδί, αυγά ή λουκάνικα.

Την επόμενη μέρα, ανήμερα των Φώτων, στην εκκλησία ο παπάς έριχνε το σταυρό στην κολυμπήθρα, έπαιρναν στην συνέχεια τον αγιασμό, ενώ τα παιδιά γύριζαν στα σπίτια και τραγουδούσαν:

Σήμερα τα φώτα κι ου φωτισμός

Κι χαρές μεγάλες στον κυριασμό

Πήγαν και τον βρήκαν στον ποταμό

Έπιρνε νιράκι κι πλένονταν

Μι χρυσό μαντλάκι σκουπίζονταν

Πού 'σαι Αι- Γιάννη κι βαπτιστή

Ου θιός βαπτίσει θεού πιδί

Μέσα στην κουλυμπήθρα την αργυρή.

ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Το Σάββατο του Λαζάρου.

ΤΟ Σάββατο του Λαζάρου τα παιδιά, κυρίως κορίτσια, με το καλαθάκι ανά χείρας, περιέρχονταν τα σπίτια του χωριού και τραγουδούσαν το γνωστό:

Σήκω Λάζαρε και μην κοιμάσαι

Ήρθη η μάνα σου από την πόλη

σού 'φερε χαρτί και καλαμάρι

Του Λάζαρου του Λάζαρου

Του φέτου και του χρόνου

Κι άλλη η πόρτα καρτερεί με τον παρά στο χέρι.

Οι νοικοκυρές προσέφεραν στα παιδιά αυγά, λειχουδιές, ακόμη και χρήματα.

Το πρωί της Μ. Πέμπτης τα παιδιά γύριζαν στα σπίτια και τραγουδούσαν το γνωστό:

Σήμερα μαύρος ουρανός σήμερα μαύρη μέρα

Σήμερα όλοι θλίβονται και τα βουνά λυπούνται

Σήμερα έβαλαν βουλή οι άνομοι Εβραίοι

Για να σκοτώσουν τον Χριστό των πάντων βασιλέα.

Στο σπίτι οι νοικοκυρές έβαφαν τα κόκκινα αυγά και ζύμωναν τις κουλούρες. Την κουλούρα ή λαμπροκουλούρα με τα κόκκινα αυγά προσέφερε ο βαφτισμιός ή βαφτισμιά στον νουνό ή στη νουνά το απόγευμα της ίδιας μέρας. Ενώ το κόκκινο αυγό, που είναι πηγή ζωής, σχετίζεται τόσο με τη σταυρική θυσία όσο και με την ανάσταση, την ανανέωση δηλαδή της ζωής.

Ακόμη, οι νοικοκυρές το πρωί της ίδιας μέρας κρεμούσαν στους εξώστες των σπιτιών κόκκινα υφάσματα, δηλωτικά της σταύρωσης του Χριστού. Για τούτο και η Μ. Πέμπτη λέγεται αλλιώς και κόκκινη Πέμπτη ή Κοκκινοπέμπτη.

Η Μ. Παρασκευή ήτα η μέρα της απόλυτης νηστείας. Κάθε οικογένεια επισκέπτονταν τους τάφους των οικείων νεκρών.

ΤΑ ΣΙΧΝΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΙΡΠΙΡΟΥΝΕΣ

Τα Σίχνα και οι **πιρπιρούνες** αποτελούσαν δύο ταυτόσημες και παράλληλες λιτανείες που είχαν ως αίτημα την την καταπάτηση της παρατεινόμενης ανομβρίας.

Τα Σίχνα (από την παραφθορά της λατινικής λέξης signum,-a- σημείο, σύμβολο, σήμαντροκ.λ.π.) ήταν η έξοδος, σε περίοδο ανομβρίας, του κλήρου και του λαού στους δρόμους της κωμόπολης με τα ιερά λάβαρα, τις εικόνες και τα εξαπτέρυγα κάποια θερινή Κυριακή, ευθύς μετά τη θεία λειτουργία. Η πομπή ξεκινούσε από τον νάρθηκα της εκκλησίας, προπορευομένων των ιερέων και των ψαλτών και διασχίζοντας τις γειτονιές έκαμνε ολιγόλεπτες στάσεις και απηύθυνε εκκλήσεις προς τον Ύψιστο « υπέρ ευκρασίας των αέρων, ευφορίας των καρπών της γης...», ο δε λαός επαναλάμβανε σε χορό το «Κύριε ελέησον, Κύριε ελέησον !» Η λιτανεία κατέληγε και πάλι στον ναό.

Αλλά εκτός από τα **Σίχνα**, που έφεραν τη σφραγίδα μίας καθαρά χριστιανικής λιτανείας με τη συμμετοχή του κλήρου, στη Ραψάνη είχαμε και μία άλλη εκδήλωση τις λεγόμενες **Πιρπιρούνες** πάλι για την αντιμετώπιση της ανομβρίας. Εδώ είχαμε διαφορετικό σκηνικό. Δεν μετέχει η εκκλησία ούτε ο λαός. Υπάρχει πάλι το στοιχείο της δέησης προς τον θεό για να μας στείλει βροχή, αλλά μόνο από παιδικούς ομίλους με αμφίεση που υποδηλώνει επιβίωση ειδωλολατρικής παράδοσης. Όμιλοι από αγόρια μέχρι και προεφηβικής ηλικίας έκοβαν κλαδιά από βούζια. Πρόκειται για το φυτό σαμβούκο ή ουσιά, αβυζιά ή φουσκλιά ή

ακτή η μέλαινα. Τα κλαδιά αυτά τα δέναμε με σφεντόνες πάνω στο σώμα μας. Στο κεφάλι φορούσαμε μια αναποδογυρισμένη κατσαπόλα, που φριντίζαμε να πάρουμε κρυφά από το σπίτι μας. Μ' αυτή την παράξενη πανπλία ξεκινούσαμε καταμεσήμερο και εισβάλλαμε στις αυλές των σπιτιών. Εκεί, αφού πέραναμε ύφος θυσιαζόμενων μαρτύρων, στεκόμασταν ακριβώς κάτω από το μπαλκόνι κι αρχίζαμε όλοι μαζί το παρακάτω τραγούδι:

« Πιρπιρούνα πιρπατεί /κι του Θιό παρακαλεί/ Θε μου ρίξι μια βρουχή/ μια βρουχή, μια σιγανή/ στα σιάρια, στα βαμβάκια/ κι στ' ς Βιργούς τα καλαμπκάκια». Αυτά τα λόγια επαναλαμβάνονταν μέχρις ότου η νικοκυρά ή και άλλα μέλη της οικογένειας εμφανίζονταν στο μπαλκόνι κρατώντας λαγούμια και άλλα σκεύη γεμάτα νερό, το οποίο έριχναν πάνω στα κεφάλια των παιδιών. Αυτή η αφθονία του «εξ ύψους» νερού ήταν μία ζωντανή, μία παραστατική εκδήλωση της επιθυμίας μας, του αιτήματος του λαού προς τον Ύψιστο να ανοίξει επί τέλους τους κρουνοί του ουρανού και να ποτίσει τη φλογισμένη γη.....
Ιωάννης Χρυσικός, «Τα Σίχνα και οι Πιρπιρούνες στη Ραψάνη», *περ.ΡΑΨΑΝΗ*, τεύχος 4, 1986, σ. 20-22.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΘΙΜΑ ΓΕΝΙΚΩΣ

ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΕΙΣ

Η εν Τρούλω σύνοδος (691 μ. Χ.) καταδίκασε γενικά τις μεταμφιέσεις, αφού μεταμφιέζονταν και οι κληρικοί.

ΕΜΠΥΡΟΜΑΝΤΕΙΑ

Έριχναν φύλλα ελιάς και ανάλογα μάντευαν.

ΤΟ ΠΟΔΑΡΙΚΟ

Σε πολλά μέρη ποδαρικό έκαναν τη δεύτερη μέρα της Πρωτοχρονιάς. Στη Ραψάνη, όπως και αλλού, έκαναν την πρώτη μέρα.

ΤΟ ΡΟΔΙ

Το σπάσιμο του ροδιού συμβόλιζε την ευτυχία, να γεμίσει δηλαδή το σπίτι αγαθά όπως και οι σπόροι του ροδιού. .

Ερωτικά

1) Εψές προψές απέρασα (ερωτικό)

Εψές προψές απέρασα από το μαχαλά σου

Κι άκουσα γέλια και χαρές και νόστιμες κουβέντες

Ν' άκουσα πως σε μάλωνε η σκύλα η πεθερά σου

Κι αν σε μαλώνει π'απερνώ πες μι να μην περάσω

-Πέρασε συ κι μ'πέρασε, πέρνα μωρ' πώς περνούσες

Η δρόμους είν' βασιλικός

Κι άμα περάσεις με πολλούς κάνε πως δε νι βλέπεις

Κι' άμα περάσεις μοναχός άνοιξε κι έλα μέσα

Ν' έχω δυό λόγια να σι πω τρία να σε μιλήσω

.....γλυκό 'χω στο νταβά λαγό μαγειρεμένο

Έχω κι ένα γλυκό κρασί να πάμι και να

Ραψάνη, 2008

Σταυρούλα Τσάτσαρη- Αντωνούλη του Παρίση (1918-20008)

Καντάδες

1) Τσατσαμηλίτσα (καντάδα)

Τσατσαμηλίτσα είσαι ωραία

Που κάνεις τα μήλα, μήλα τα δροσερά

Δε με θυμάσαι, δε με είδες ποτέ

Στο παραθύρι σου να ρίχνω ματιές

Στο μπαλκονάκι σου να ρίχνω μυρτιές.

Οϊμέ, Οϊμε μικρή μελαχρινούλα μου

Τρελαίνομαι για σε.

Οϊμέ, Οϊμε τρελαίνομαι για σε.

2) Βρύση μου μαλαματένια

Βρύση μου μαλαματένια (δισ)

Πώς κρατάς κρύο νερό (δισ)

Έτσ' βαστώ κι εγώ ο καημένος (δισ)

Της αγάπης τον καημό,

Και μου δίνουν το φαρμάκι

Στο ποτήρι να το πιω(δισ)

Λάρισα, 2009

Τάκης Αργυρούλης, Ραψανιώτης λαϊκός τραγουδιστής και λαουτιέρης.

3) Φεγγάρι μου ψηλό και λαμπροφορεμένο

Φεγγάρι μου ψηλό και λαμπροφορεμένο

Αυτού ψηλά που περπατείς και χαμηλά αγναντεύεις

Μην ά(ει)δες, μην ελόγιασες τον αγαπητικό μου

Σε ποια ταβέρνα τρώει ψωμί σε ποια ταβέρνα πίνει

Τίνος χεράκια τον κερνά.

Ραψάνη, Οκτώβριος του 2008

Ιωάννης Αγραφιώτης

Του γάμου

1)Δώδεκα χρόνια έκανα

Δώδεκα χρόνια έκανα στους κλέφτες καπετάνιος

Χίλια φλουριά καζάντησα (δισ)

Για μια βραδιά τα ξόδιασα σε μια ψηλή σε μια λιγνή

Σε μια βουλγαροπούλα. Βουλγαροπούλα στρώσε κοιμηθώ

Γλυκό ύπνο να πάρω και πάρε με τα γρόσια μου

Και πάρε με τα γρόσια μου στη μάνα σ' να τα δώσεις

Και πες της πως παντρεύτηκες

Και πες της πως παντρεύτηκες και πήρες καπετάνιο.

Ραψάνη, Οκτώβριος του 2007

Ιωάννης Αγραφιώτης

3) Φεγγάρι για βασίλεψε (του γάμου)

Φεγγάρι για βασίλεψε άστρο για σκαπέτα

Να σκοτειδάσουν (γιε μου) τα βουνά, να 'σκιώσουν τα σοκάκια

Να πάει ο νιος (γιε μου) όπου αγαπά, ο νιος το παλικάρι

Κτυπάει την πόρτα δυο φορές (γιε μου).

Ραψάνη, Οκτώβριος του 2007

Ιωάννης Αγραφιώτης

5)Μάνα με κακοπάντρεψες

Μάνα με κακοπάντρεψες και μ'έδωσες στους κάμπους

Εγώ στους κάμπους μάνα μ'δε βαστώ, νιρό ζεστώ δεν πίνω.

Εδώ τρυγόνα μάνα μ'δε λαλεί κι οκούκος δεν το λέει

Το λεν τ'αηδόνια μάνα μ'στις φωλιές κι πέρδικεςμ στα πλάγια

Το λέει μάνα μ'και μια Αγραφιώτισσα και μια Αγραφιωτοπούλα

Όλες οι νιες μάνα μ'παντρεύτηκαν και πήραν παλικάρια

Παντρεύτηκα κι εγώ η κακόμοιρη και πήρα μαύρο.....

Τον φτιάχνω δείπνο μάμα μ'δε δειπνάει γιόμα δε γιοματίζει

Τον στρώνω πέντε στρώματα πέντ'έξι μαξιλάρια

Σήκω αγά μ'και πλάγιασε

Ραψάνη, Οκτώβριος του 2007

Ιωάννης Αγραφιώτης

6) Φέγγει τι φεγγαράκι

(Το τραγούδι το τραγουδούσε ο γαμπρός όταν πήγαινε στη νύφη)

Φέγγει το φεγγαράκι μου άχ να πάω στην αγάπη μου (δισ)

Φέγγει τι φεγγαράκι μου

Φέγγει ψηλά φέγγει χαμπλά

Αχ γιατί έχει λάσπες και νερά (δισ)

Φέγγει ψηλά φέγγει χαμπλά

Φέγγει και χαμηλότερα

Να πάω γρηγορότερα.

Ραψάνη 2008

Στέλιος Μπάκαβος

7) μπαρμπέρη μ'

Μπαρμπέρη μ'τα ξουράφια σου

Καλά να τα

Της ξενιτιάς

Μια κόρη μια Αγραφιιώτισσα και μια Αγραφιωτοπούλα

Μασούριζε καλάμιζε και ψιλοτραγουδολυσε.

Κι από τον βρόντο τ'αργαλειού κι απ'το ψηλά τραγούδια

Πραγματευτής επέρασε στο άλογο καβάλα.

-Καλή σου μέρα κόρη μου, -καλώς τον καβαλάρη

-κόρη μου δε παντρεύεσαι να πάρεις καβαλάρη

- Ν'άχω άντρα στην ξενιτιά που λείπει δέκα χρόνια

Κι αν δεν αρθεί κι αν δε φανεί καλόγρια θα γίνω.

Ραψάνη, 2008

Στέλιος Μπάκαβος

Βασιλικέ μου

Βασιλικέ μου τρίκλωνε

Με τα σαράντα φύλλα

Μάνα μου ποιος τον πότιζε

Και ποιος τον κορφολόγιζε

Κι απόλκει κλώνους και κλωνιά

Και σκέπασε κι εμένανε

Που μ'έχει η μάνα μ'ένα.

Ραψάνη, 2008

Στέλιος Μπάκαβος

Ο ΛΟΙΜΟΣ ΣΤΗ ΡΑΨΑΝΗ (1814)

Ούλαις η χώραις μόλειψαν κι ούλαις παρηγοριούνται,

Η Ράψανη κι ο Τύρναβος παρηγοριά δεν έχουν.

Πέντε χιλιάδες πέθαναν κι ακόμα αποθνήσκουν,

καημένη Ράψανη.

Κλαίουν μαννούλαις για παιδιά και τα παιδιά για μάνναις,

Κλαίει και μια νοικοκυρά η πρώτη γεροντίνα.

Την πέθαναν τρία παιδιά και τρία κοριτσάκια.

Εσείς κρουοβρυσίτσαις μου ούλαις να ξεραθήτε.

*Ποια θάρθ' να πάρ' νερό, ποια θάρθ' να πλύνη;
Ούλαις η νύφαις πέθαιναν κι ούλα τα κοριτσάκια.
Η ράχαις λέσια γέμισαν και τα κλαδιά ρουχίτσια.*

*Απολυτίκιον των Αγίων Θεοδώρων Ραψάνης
Εν κωμοπόλει Πλαταμώνος Θεόδωροι
συμπροσκυνείται ο Στρατηλάτης τω Τήρωνι.
Και γαρ εν χώρα των Θετταλών συναυλίζοντες ο Στρατηλάτης φιμών τον Λικίνιον.
Και ο Τήρων τυράννων των χαλεπών παραβάτην ελέγξεως παμμίαρον.
Ων ταις ικεσίαις Χριστέ ο θεός ταύτην την κωμόπολιν φύλαττε.*

Ο ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΗ ΡΑΨΑΝΗ

Ο ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΗ ΡΑΨΑΝΗ